

DERS ÖZETİ • DİL BİLGİSİ VE ANLAM BİLGİSİ

İsimler

İsim, **canlı ve cansız tüm varlıkları, kavramları ve duyguları** karşılayan sözcük türüdür. Özel-cins, tekil-çoğul-topluluk, somut-soyut sınıflandırmalarını özetle öğren.

1 İsim Nedir?

- Varlıklara, kavramlara, duygulara verilen addır.
- Örnek: Ayşe, kedi, masa, sevgi.
- Bir cümlede kimden/neden söz edildiğini gösterir.

2 Verilişine Göre İsimler

- Özel isim: tek bir varlığa ait, büyük harfle başlar.
- Cins isim: türün tamamını karşılar, genel isimdir.
- Örnek: Ankara (özel), şehir (cins).

3 Sayısına Göre İsimler

- Tekil isim: tek bir varlığı karşılar.
- Çoğul isim: -lar/-ler ekiyle birden fazla varlık.
- Topluluk ismi: tekil biçimde birden fazla varlık.
- Örnek: kitap / kitaplar / sürü.

4 Oluşuna Göre İsimler

- Somut isim: duylardan en az biriyle algılanır.
- Soyut isim: duylarla algılanamaz, kavramdır.
- Örnek: çiçek (somut), özgürlük (soyut).

5 İsim-Fiil Ayrımı

- Sözcüğe -mak/-mek eki getir.
- Anlamı oluyorsa fiildir (koşmak).
- Anlamsız oluyorsa isimdir (kitapmak yoktur).

İsimlerin Üç Sınıflandırması

Ölçüt	Alt Türler	Örnek
Veriliş	Özel isim, cins isim	İstanbul / şehir
Sayı	Tekil, çoğul, topluluk ismi	öğrenci / öğrenciler / sınıf
Oluş	Somut isim, soyut isim	çiçek / mutluluk

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEKLER

İsimler: adım adım 5 örnek

ÖRNEK 1 ÖZEL-CİNS İSİM

"Konya'da yaşayan dedem, her sabah bahçeyi sular." cümlesindeki özel ve cins isimleri bul.

- 1 Konya tek bir şehre ait, büyük harfle başlıyor.
- 2 Dede, sabah, bahçe genel varlıklar, küçük harfle yazılır.

Cevap: Özel isim: Konya. Cins isimler: dede, sabah, bahçe.

ÖRNEK 2 TEKİL-ÇOĞUL-TOPLULUK

"Sürüdeki koyunlar, otlakta kuzularıyla birlikteydi." cümlesinde tekil, çoğul ve topluluk ismini bul.

- 1 Sürü, tekil biçimiyle birden fazla hayvanı anlatır.
- 2 Koyunlar ve kuzular -lar ekini aldığı için çoğuldur.
- 3 Otlak çoğul eki almamış, tek bir yeri karşılar.

Cevap: Tekil: otlak. Çoğul: koyunlar, kuzular. Topluluk ismi: sürü.

ÖRNEK 3 SOMUT-SOYUT İSİM

"Arkadaşımın getirdiği çiçek bana huzur ve mutluluk verdi." cümlesinde somut ve soyut isimleri bul.

- 1 Arkadaş ve çiçek görülür, dokunulur; somuttur.
- 2 Huzur ve mutluluk duyularla algılanamaz, soyuttur.

Cevap: Somut isimler: arkadaş, çiçek. Soyut isimler: huzur, mutluluk.

ÖRNEK 4 ÇAPRAZ SINIFLANDIRMA

"Öğrenciler" sözcüğünü veriliş, sayı ve oluş ölçütüne göre incele.

- 1 Tür belirttiği için cins isimdir.
- 2 Birden fazla varlık anlattığı için çoğul isimdir.
- 3 Duyularla algılandığı için somut isimdir.

Cevap: Cins, çoğul ve somut isimdir.

ÖRNEK 5 İSİM-FİİL AYRIMI

"Yüzmek" ve "deniz" sözcüklerinden hangisi isim, hangisi fiildir?

- 1 Yüz- köküne -mek eki gelip anlamlı oluyor.
- 2 Deniz köküne -mek eki gelmiyor, anlamsız olur.

Cevap: Yüzmek fiildir, deniz isimdir.

MİNİ TEST

İsimler: 10 soruda kendini dene

Ad Soyad:

Tarih:

Doğru / Yanlış:

1. Aşağıdakilerden hangisi özel isimdir?

- A) şehir B) Konya
C) kitap D) çiçek

2. Aşağıdakilerden hangisi cins isimdir?

- A) Zeynep B) Türkçe
C) öğrenci D) Ankara

3. "Kuşlar" sözcüğü hangi isim türüdür?

- A) Tekil isim B) Çoğul isim
C) Topluluk ismi D) Özel isim

4. Aşağıdakilerden hangisi topluluk ismidir?

- A) kalemler B) öğretmen
C) orman D) sevinç

5. Aşağıdakilerden hangisi tek bir varlığı karşılayan tekil isimdir?

- A) kitap B) kitaplar
C) sürü D) ordu

6. Aşağıdakilerden hangisi somut isimdir?

- A) dostluk B) masa
C) özgürlük D) sevgi

7. Aşağıdakilerden hangisi soyut isimdir?

- A) elma B) rüzgâr
C) ses D) adalet

8. "Çiçekler" sözcüğü için hangisi yanlıştır?

- A) Cins isimdir B) Çoğul isimdir
C) Somut isimdir D) Özel isimdir

9. "Koş" sözcüğü neden fiildir?

- A) Büyük harfle başladığı için
B) Birden fazla varlığı anlattığı için
C) -mak eki getirilince anlamlı olduğu için
D) Duyularla algılandığı için

10. "Kitap" sözcüğünün isim olduğu nasıl anlaşılır?

- A) -mak eki alınca anlamsız olur
B) Büyük harfle başlar
C) Birden fazla varlık anlatır
D) Duyularla algılanamaz

Cevap anahtarı

1. B · Konya belirli tek bir varlığa ait olduğu için özel isimdir.

3. B · Kuşlar sözcüğü -lar ekiyle birden fazla varlığı anlattığı için çoğul isimdir.

5. A · Kitap tek varlığı karşılar; kitaplar çoğul, sürü ve ordu topluluk ismidir.

7. D · Adalet, duyularla algılanamayan bir kavram olduğu için soyut isimdir.

9. C · Koş sözcüğü -mak ekiyle koşmak olur ve anlamlıdır; bu yüzden fiildir.

2. C · Öğrenci, aynı türden bütün varlıkları karşıladığı için cins isimdir.

4. C · Orman, tekil biçimiyle birçok ağacı anlattığı için topluluk ismidir.

6. B · Masa, dokunma ve görme duyusuyla algılandığı için somut isimdir.

8. D · Çiçekler tek bir varlığa ait olmadığı için özel isim değildir.

10. A · Kitapmak sözcüğü anlamsız olduğu için kitap isimdir, fiil değildir.

Konunun tam anlatımı ve daha fazla soru:

tahtaapp.com/blog/dersler/5-sinif-turkce-isimler-konu-anlatimi